

Ipostaze și etnografii ale carantinei în pandemie, coordonatori Bogdan Iancu, Andrei Mihail, Monica Stroe (Editura Pro Universitaria, 2021).

Volumul *Ipostaze și etnografii ale carantinei în pandemie*, coordonat de Bogdan Iancu, Andrei Mihail și Monica Stroe, reunește cercetări realizate de masteranzi și doctoranzi în Antropologie și Studii Vizuale și Societate ai Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative și ai Universității din București. Abordările teoretice și metodologice sunt diverse și bine articulate, iar tematicile alese și aspectele analizate reprezintă pentru fiecare autor o experiență subiectivă, un mod de a fixa memoria unei perioade (stadiile de început ale pandemiei SARS-COV-2, începând cu martie 2020) pe care mai mulți dintre aceștia o definesc drept „liminală”, un timp în care regulile sociale, comunitare, riturile și ritualurile s-au redefinit, aparent pentru o perioadă scurtă de timp, dar sub anxietatea unei durate necunoscute și chiar a unei perpetuări continue a schimbării, amenințând cu ne-regăsirea „stării de normalitate de dinainte de...”, stare devenită acum dezirabilă.

În România, restricțiile adoptate pentru protejarea sănătății publice în fața unei crize sanitare care a afectat întreaga planetă (o criză globală a sănătății, după cum a declarat-o Organizația Mondială a Sănătății în martie 2020), de a reduce transmiterea COVID-19 au privit accesul în spațiul public, distanțarea fizică, care a devenit în fapt „distanțare socială” cu efecte puțin previzibile asupra socialului. În acest context, practicile de izolare, auto-izolare, protecție și îngrijire, auto-monitorizare, auto-raportare au trecut dincolo de deciziile legislative de urgență și au implicat societatea în general, care a ales să respecte recomandările și restricțiile decise la nivel politic, global sau național. Această situație excepțională care a fost perioada pandemiei reprezintă un fenomen care poate fi abordat din punctul de vedere al antropologiei medicale (narațiuni, interacțiuni privind boala etc.), dar poate să constituie și un teren de analiză care să releve fenomene sociale și problematici socio-medicale necunoscute, complexe, dată fiind anvergura globală, fără precedent, a acestei pandemii. Deși autorii nu au putut aplica metodologii etnografice, mai ales în primele perioade de carantină, observațiile privind propria experiență în acea perioadă, interviurile, analiza mediului online reprezintă o explorare plină de profunzime, un experiment metodologic și etnografic care (re)dă dimensiuni noi ale spațiului intim și al locuirii, refugiul în fața unei realități distopice, amenințătoare, dificil de înțeles, dar și punct de intersecție cu spațiul public, datorită noilor funcții pe care trebuie să le îndeplinească (munca, studiul de acasă etc.).

Volumul este structurat în patru părți, care definesc direcțiile de analiză alese de către autorii cercetătorilor incluse în volum: domesticitate și practici ale cotidianului, medierea tehnologică a sociabilității, marginalizare socială, alterizare, anxietăți și reconfigurarea peisajelor profesionale. Prima parte a volumului include cercetări care privesc categoria definită sociologic drept „clasă de mijloc”, respondenții fiind lucrători în multinaționale sau în diferite domenii cum ar fi IT, cercetare, domeniul bancar, economic, producție de film etc. Mădălina Gheorghiu și Alexandru Vârtej analizează telemunca, între agentivitate, introspecție, ludificare și roluri de gen în spațiul profesional în care e transformat spațiul intim-domestic, lucru care a remodelat nu numai programul sau timpul de lucru, ci și relațiile de lucru cu colegii, ideea de productivitate sau definirea separărilor casă-birou, ca nou spațiu hibrid, în care trecerile se estompează și se suprapun – dar și re-definirea importanței relațiilor de familie (timpul petrecut împreună cu copiii devine prioritar în fața timpului acordat activităților profesionale). Are astfel loc o „ludificare a muncii ca formă de acceptare comună a noii realități sociale” (p. 35), în fața căreia unii adoptă noi rigori, iar alții o percep ca pe o oportunitate de

„*Revista română de sociologie*”, serie nouă, anul XXXIII, nr. 3–4, p. 305–306, București, 2022

Creative Commons License
Attribution-NoDerivs CC BY-ND

exprimare a unei libertăți personale (de exemplu, video-conferințe în pijama). Conform acestei cercetări, rolurile de gen în spațiul domestic sunt re-instituite în acest „nou normal”. Alimentația și modul de a găti în timpul pandemiei perioadelor de carantină și post-carantină sunt un important factor de anxietate, dar devin și o provocare și modalitate de actualizare a sinelui, așa cum explică Veronica Ștefan în capitolul „Bucătăria în pandemie – schimbări și inovație”. Cercetarea analizează comportamentul privind cumpărăturile compulsive în condiții de incertitudine, măsurile de prevenire a contaminării cu noul virus, dar și gătitul acasă, branduri preferate și comportamentul de consum de alimente în spațiul public, post-izolare. Privind practicarea sportului ca pe o formă de capital cultural și social, Daniela Gilcă analizează *Home Workout* ca formă de distincție socială și strategie de (re)câștigare a controlului asupra corpului. Astfel, a practica un sport reprezintă nu numai o formă de control asupra corpului, ci și un capital social și simbolic, expresie a unui stil de viață sănătos. Expunerea acestor practici pe rețelele de socializare se traduce în aprecierea acestui comportament ca fiind responsabil, iar în perioada carantinei aceste persoane devin chiar modele sau eroi sociali (p. 68). Ana Maria Luca abordează jocurile pe mobil ca spații de solidaritate la nivel global. Universul complex al jocurilor în rețea, *gaming*, se redefinește în perioada pandemiei datorită unui val nou de jucători, care impun noi valori în acest spațiu virtual războinic, definit adesea ca agresiv: noii jucători au creat noi grupuri, au împărtășit cunoștințe comune și informații personale, legând prietenii la distanță și impunând noi reguli chiar și jucătorilor experimentați. Sărbătoarea Paștelui, eveniment a cărui principală caracteristică este nevoia de a fi împreună, de a se aduna în jurul „mesei tradiționale”, este abordată de către Teodora Ștefan din punctul de vedere al medierii tehnologice și al rolului internetului în contextul pandemiei, de la rețele sociale la videoconferințe – deși forme de alinare a nevoii de întâlnire, acestea nu reprezintă decât „translatări artificiale” (p. 107).

Unul dintre evenimentele cele mai controversate din perioada pandemiei a fost repatrierea diasporii românești, care a evidențiat fracturi sociale profunde ale societății românești: membrii diasporii sunt percepuți ca fiind cei care sunt vinovați de infestarea țării cu SARS-CoV-2, iar în loc de solidaritate și grijă reciprocă, atât de necesare, aceștia trebuie să facă față haosului și dezinformării (p. 113). Raluca Răcean Gorgos și Maria Trifan, autoarele acestui capitol, arată că „măsurile de conținere și neutralizare a virusului adoptate în timpul stării de urgență nu denotă implicarea activă și reală a statului în protecția tuturor cetățenilor săi” (p. 131), iar discursurile clasei politice, care au internalizat narativul blamării „celuilalt”, au făcut ca cetățeanul să devină unic responsabil pentru reușita în lupta cu pandemia, în trecerea prin triaje, garduri, bariere, controale (p. 113). Ruxandra Păduraru și Bogdan Oiță analizează narațiuni ale precarității și periferiei sociale în perioada pandemiei, în care unicele mijloace de supraviețuire rămân economia informală și ajutorul acordat de alți membri ai familiei. Georgina Nica și Tudor Tighiliiu analizează sursele de anxietate în perioada pandemiei, modul în care au fost gestionate, noile rutine pentru a face față incertitudinilor (p. 149), care se configurează în realități diferite pentru fiecare dintre respondenți. Pandemia a reconfigurat majoritatea domeniilor profesionale. Cercetările realizate de Ioana Avădani și Andreea Lupu evidențiază maniera în care profesii conectate cu spațiul de exprimare publică, precum jurnalismul și publicitatea, s-au redefinit și metamorfozat în această perioadă. Astfel, scrie Andreea Lupu: „Pandemia a probat, în esență, toate structurile unei lumi care părea de neoprit – de la modul în care consumăm, exploatăm, ierarhizăm, până la sentimentul demiurgic cu care ne îmbătăm, de la o zi la alta, evoluția tehnologică” (p. 205).

Acest volum de cercetare colectivă este un omagiu adus antropologului Vintilă Mihăilescu, înscriindu-se în linia de cercetare căreia acesta și-a dedicat ultima parte a carierei, promovarea unei antropologii publice, reflecție a experiențelor subiective la întâlnirea cu diferite instituții; decesul său la începutul pandemiei nu a permis apropiaților, colegilor, foștilor studenți să își ia rămas bun altfel decât în mediul online, prin crearea unei pagini care se numește *Lumea lui Vintilă*.

Angelica Marinescu